

АБАВЯЗКОВЫЯ СТРАХАВЫЯ ўЗНОСЫ ў ДЗЯРЖАўНЫ ПАЗАБЮДЖЭТНЫ ФОНД САЦЫЯЛЬНАЙ АБАРОНЫ НАСЕЛЬНІЦТВА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ І ПАДАТКІ: ПАРАўНАННЕ ПРАЗ ПРЫЗМУ ФУНКЦЫЙ

Г. А. Маеўскі, Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт

Адной з магчымасцей параўнання прыроды абавязковых страхавых узносаў у дзяржаўны пазабюджэтны фонд сацыяльнай абароны насельніцтва Рэспублікі Беларусь (далей – абавязковыя страхавыя ўзносы) і падаткаў з’яўляецца вызначэнне падабенства паміж імі праз прызму іх функцый. На бягучы момант у фінансава-прававой дактрыне няма агульнапрызнаных функцый названых узносаў, але існуюць абгрунтаваныя і змястоўныя функцый падаткаў. На наш погляд, найбольш абгрунтаваную характарыстыку функцый падаткаў даў В. М. Фокін, які вылучыў дзве функцыі: фінансавую і рэгулюючую (позітыўнае і негатыўнае рэгуляванне). Падаткі маюць задачу фарміравання бюджэтнага фонду дзяржавы, г. зн. фінансавую функцыю, якая заключаецца ў забеспячэнні дзяржавы неабходнымі ёй для выканання сваіх функцый фінансавымі рэсурсамі.

Прадстаўнікі Пенсійнага фонду Расійскай Федэрацыі выказана меркаванне, што «па сваёй эканамічнай прыродзе страхавыя ўзносы адрозніваюцца ад падаткаў, босяць не фінансавыя, а кампенсацыйны характар і, па сутнасці, з’яўляюцца адкладзенай часткай аплаты працы для матэрыяльнага забеспячэння пры надыходзе страхавога выпадку (дасягненне пенсійнага ўзросту, надыход інваліднасці, смерць карміцеля і інш.)».

На наш погляд, такая пазіцыя не з’яўляецца абгрунтаванай, і таму з ёй складана пагадзіцца. Неабходна заўважыць, што абавязковыя страхавыя ўзносы не маюць кампенсацыйнага характару. Гэта вынікае з некалькіх аспектаў. Па-першае, плацельшчык узносаў і канчатковы атрымальнік выплат з Фонду сацыяльнай абароны насельніцтва Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Рэспублікі Беларусь (далей – ФСАН) могуць не супадаць. Па-другое, нават калі за фізічную асобу не ўплачваліся абавязковыя страхавыя ўзносы або гэтая асоба не ўплачвала за сябе ўзносы самастойна ў выпадках, прадугледжаных заканадаўствам, грамадзянін мае права на сацыяльную пенсію, якая выплачваецца са сродкаў ФСАН. Гэта вынікае з арт. 72 Закона аб пенсійным забеспячэнні. Можна зрабіць выснову, што за кошт абавязковых страхавых узносаў выплачваюцца сацыяльныя пенсіі трэцім асобам, якія не з’яўляюцца ўдзельнікамі праваадносін паміж ФСАН, наймалейшым і (або) работнікам. Такая сітуацыя мае месца 3-га таго, што дзяржава гарантуе атрыманне пенсій ва ўсталяваным памеры, які не залежыць ад унесены сум. Па-трэцяе, не ўзнікае сустрэчнага абавязку дзяржавы перад плацельшчыкам узносаў. ФСАН выплачвае дапамогі толькі ва ўсталяваных заканадаўствам выпадках (п. 9 Палажэння аб ФСАН).

Наступнай функцыяй з'яўляецца функцыя рэгулявання. Гэта функцыя шчыльна звязана з фіюкальнай. Па ёй шляхам спагнання падаткаў усталяўваюцца пэўныя перавагі або перашкоды вызначаным відам дзейнасці або галінам, ажыццяўляецца дасягненне сацыяльных мэт. Як вядома, з паніжэннем стаўкі падатку або памяншэннем яго базы назіраецца павелічэнне жадання падаткаплацельшчыкаў у легальнай дзейнасці, таксама такое паніжэнне або змяншэнне павялічвае канкурэнтназдольнасць тавараў, работ, паслуг. Негатыўнае ж рэгуляванне, наадварот, цягне за сабой папулярызаванне ўхілення ад уплаты пэўнага падатку.

Абавязковыя страхавыя ўзносы маюць функцыю рэгулявання. Такую выснову можна зрабіць з дыферэнцыяцыі ставак узносаў для розных катэгорый плацельшчыкаў. Так, грамадскія аб'яднанні інвалідаў (іх законныя прадстаўнікоў) і арганізацыі, маюць якіх знаходзіцца ва ўласнасці гэтых грамадскіх аб'яднанняў, уплачваюць абавязковыя страхавыя ўзносы ў памеры 5 % на пенсійнае страхаванне і 6 % на сацыяльнае страхаванне. Такім метадам стымулюецца дзейнасць узгаданых арганізацый і даецца магчымасць зніжаць кошт на адпаведную прадукцыю, што вядзе да павелічэння аб'ёмаў продажаў і, адпаведна, аб'ёму загрузкі, што, ў сваю чаргу, вядзе да павелічэння колькасці працоўных месцаў для ішвалідаў. Павелічэнне колькасці працоўных месцаў для ішвалідаў і з'яўляецца адным з напрамкаў дзяржаўнай сацыяльнай палітыкі.

Зыходзячы з функцый падатку можна прыйсці да высновы, што абавязковыя страхавыя ўзносы ў ФСАН маюць характар падатку. Гэта вынікае з таго, што зазначаныя функцыі характарызуюць і ўзносы.

МЕЖБЮДЖЕТНЫЕ ОТНОШЕНИЯ В РОССИИ И В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Р. М. Идиятуллин, Казанский (Приволжский) федеральный университет

В условиях трансформационной экономики усиливается роль бюджета в государственном регулировании экономических и социальных процессов. Это требует реструктуризации межбюджетных отношений, составляющих экономическое содержание государственного бюджета. Поэтому проблема организации эффективной системы межбюджетных отношений, которая обеспечила бы оптимальное разделение бюджетных потоков между органами местной власти и высшими государственными структурами при учете интересов всех участников бюджетного процесса, очень актуальна как для Российской Федерации, так и для Республики Беларусь. В связи с этим важными остаются вопросы дальнейшего совершенствования организации и регулирования межбюджетных отношений, адекватного целям и задачам социально-экономического развития страны и ее территорий, разработки эффективного механизма реализации